

23 166 (R 1473)**Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van Hong Kong inzake de bevordering en bescherming van investeringen; Hong Kong, 19 november 1992****Nr. 1****BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 4 mei 1993

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 19 mei 1993. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens één van beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen of van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 18 juni 1993.

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden¹, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen de op 19 november 1992 te Hong Kong tot stand gekomen Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van Hong Kong inzake de bevordering en bescherming van investeringen (Trb. 1993, 10)².

Een toelichtende nota bij de Overeenkomst treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 19 mei 1993 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans

¹ Art. 91, (1), add.art. XXI, GW; Art. 61, (3), G.W. 1972, en Art. 24 Statuut.

² Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

Het advies van de Raad van State van het Koninkrijk wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, vijfde lid, jo vierde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

Een verdrag inzake de bevordering en bescherming van investeringen heeft ten doel investeringen over en weer bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de verdragsluitende Partijen en hiermee bij te dragen aan de bevordering van investeringen.

Het overleg inzake het onderhavige op 19 november 1992 te Hong Kong tot stand gekomen verdrag (Trb. 1993, 10) heeft plaatsgevonden op initiatief van Hong Kong.

Het belang van de investeringsbeschermingsovereenkomst (ibo) tussen Nederland en Hong Kong is, (potentiële) Nederlandse investeerders in Hong Kong te garanderen dat het huidige uitstekende investeringsklimaat ongewijzigd zal blijven voortbestaan na de overdracht van Hong Kong door het Verenigd Koninkrijk aan de Volksrepubliek China op 1 juli 1997. Met het oog op deze overdracht hebben het Verenigd Koninkrijk en de Volksrepubliek China in 1984 de «Overeenkomst inzake de toekomst van Hong Kong» gesloten (in werking sinds 27 mei 1985), bevattende de «Gezamenlijke Verklaring», waarin onder andere het regime met betrekking tot verdragen uiteengezet is (zowel voor de overgangperiode vanaf 27 mei 1985 tot 1 juli 1997 als voor de periode na 1 juli 1997). Na de overdracht krijgt Hong Kong van China de status «Speciale Administratieve Regio», hetgeen een hoge graad van autonomie inhoudt en Hong Kong de bevoegdheid geeft zelfstandig verdragen af te sluiten op een groot aantal terreinen. Momenteel bezit de regering van Hong Kong geen verdragsluitende bevoegdheid, behalve op grond van een uitdrukkelijke machtiging van het Verenigd Koninkrijk, welke Hong Kong voor het onderhavige verdrag verleend is. Hoewel volgens het bovengenoemde verdragenregime de investeringsbeschermingsovereenkomst van Nederland met de Volksrepubliek China, daterend van 17 juni 1985 (Trb. 1985, 104), vanaf 1997 van toepassing verklaard zou kunnen worden op Hong Kong, gaven zowel Hong Kong als Nederland de voorkeur aan een afzonderlijk verdrag voor Hong Kong, met name omdat het mogelijk leek betere voorwaarden te scheppen dan in het verdrag met de Volksrepubliek China zijn vastgelegd. Verdragen die vóór 1 juli 1997 door Hong Kong worden gesloten kunnen na deze datum van kracht blijven. In de «Joint Liaison Group» (overleg tussen het Verenigd Koninkrijk, de Volksrepubliek China en Hong Kong, ingesteld bij bovengenoemde «Overeenkomst inzake de toekomst van Hong Kong»), welke tot taak heeft Hong Kong bij te staan bij het sluiten van verdragen, is na langdurig overleg de tekst vastgesteld die als uitgangspunt voor de onderhandelingen van Hong Kong zou moeten dienen. Voor zover het geen substantiële punten betrof, is de Nederlandse delegatie tegemoetgekomen aan de wens van Hong Kong om zo dicht mogelijk bij de modeltekst van Hong Kong te blijven.

Het verdrag garandeert non-discriminatoire behandeling van investeringen en volledig vrije transfer van betalingen verband houdend met een investering. Er worden waarborgen gesteld met betrekking tot onteigening van een investering en eventuele geschillen kunnen aan neutrale internationale arbitrage worden onderworpen.

Financieel-economische situatie van Hong Kong

In 1991 groeide het bruto nationaal produkt van Hong Kong met 4% naar 78,6 miljard US\$. Hiermee neemt Hong Kong, dat zowel in oppervlakte als in bevolkingsomvang weliswaar niet groot is, een elfde plaats in op de wereldranglijst. Schattingen voor 1992 wijzen op een groei van

4 tot 6%. Hong Kong heeft geen grondstoffen en nauwelijks landbouw; het is groot geworden door de handel. De handel van Hong Kong groeide in 1991 met 20%. Ten gevolge van de stijging van de arbeidskosten in Hong Kong veranderde de economie van Hong Kong in de jaren tachtig van een produktie-economie in een diensten-economie. Veel bedrijven brachten grote delen van hun produktie over naar de aangrenzende Zuidchinese provincie Guangdong, hetgeen mogelijk werd gemaakt door het zogenaamde «Open deur»-beleid van de Volksrepubliek China. In Zuid-China werken naar schatting 2 à 3 miljoen mensen voor bedrijven uit Hong Kong. Hierdoor heeft Hong Kong zijn internationale concurrentiekracht behouden en zijn de economische vooruitzichten gunstig.

Bilaterale economische betrekkingen Nederland–Hong Kong

Hong Kong is voor Nederland de vierde handelspartner in Oost-Azië (na Japan, Taiwan en Zuid-Korea, maar vóór China). De Nederlandse export naar Hong Kong neemt sinds 1989 sterk toe en bedroeg over 1991 ruim 876 miljoen gulden. Nederland kent echter een traditioneel handelstekort met Hong Kong, mede veroorzaakt door een eveneens groeiende invoer uit Hong Kong, in 1991 ruim 1,7 miljard gulden. Nederland is daarmee de achtste exportmarkt voor Hong Kong. Wat de Nederlandse export naar Hong Kong betreft ligt het accent vooral op chemische produkten, grondstoffen voor de papier- en kartonindustrie, machines en elektrische apparaten. Hong Kong exporteert naar Nederland hoofdzakelijk kantoorapparatuur, audio- en videoapparatuur, elektronische onderdelen, kleding en toebehoren, kinderwagens, speelgoed en sportartikelen.

Nederland neemt een vijfde plaats in tussen buitenlandse investeerders in Hong Kong. De Verenigde Staten, Japan, China en het Verenigd Koninkrijk gaan Nederland voor. De (cumulatieve) omvang van de Nederlandse investeringen is niet bekend. Op basis van informatie afkomstig van de overheid van Hong Kong, wordt jaarlijks voor circa 150 miljoen gulden door Nederlandse ondernemingen geïnvesteerd. Ruim 150 Nederlandse ondernemingen hebben zich gevestigd in Hong Kong c.q. zijn aldaar vertegenwoordigd. Van belang hierbij is de aanleg van een nieuw vliegveld, waarbij verschillende Nederlandse baggermaatschappijen zijn betrokken.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in het verdrag voorkomende begrippen. De omschrijving van de term investeringen (derde lid) is niet limitatief. Het verdrag dekt zowel directe als indirecte investeringen (investeringen gedaan vanuit een vestiging in een derde land of vanuit een vestiging in het gastland).

Artikel 3 behelst de in deze overeenkomsten gebruikelijke bepaling omtrent de behandeling die investeringen op het grondgebied van de andere Partij zullen krijgen. De Nederlandse modeltekst hanteert «eerlijke en rechtvaardige behandeling» als algemeen behandelingsbeginsel. Op verzoek van Hong Kong is hiernaast ook «nationale behandeling» en «meest begunstigde natiebehandeling» opgenomen, gesplitst voor investeringen en investeerders (respectievelijk tweede en derde lid).

Artikel 4 bevat regels ten aanzien van het toekennen van schadevergoeding in geval van oorlog en dergelijke. Het tweede lid bleek voor Hong Kong wenselijk, omdat zonder expliciete vermelding de regering van Hong Kong niet verantwoordelijk gesteld zou kunnen worden voor acties van het Chinese leger.

Artikel 5 omschrijft de voorwaarden die het onrechtmatig karakter ontnemen aan maatregelen die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies van

een investering. Een van de voorwaarden is dat de maatregelen non-discriminatoire zijn. Hong Kong vond het niet nodig het non-discriminatie beginsel op te nemen, omdat dit reeds gedekt wordt door het behandelingsartikel (artikel 3). Omdat het beginsel van non-discriminatie op het gebied van onteigening echter allerminst algemeen geaccepteerd is in het internationale recht, achtte Nederland het expliciet opnemen hiervan noodzakelijk. Op verzoek van Hong Kong is in het tweede lid voorzien in de bescherming van portfolio investeringen in geval van onteigening. Hoewel naar Nederlandse zienswijze portfolio investeringen niet onder de werking van het verdrag vallen, is geen bezwaar gemaakt tegen dit extra beschermingselement, dat op zichzelf geen materiële problemen oplevert.

Artikel 6. Hoewel Hong Kong geen enkele restrictie op het gebied van transfer kent, stuitte het expliciet opnemen van verschillende categorieën betalingen op bezwaren. Hong Kong was namelijk bij het opstellen van de modeltekst uitgegaan van een beperkte reikwijdte van het verdrag op dit punt, namelijk alleen overmakingen van «investeringen en opbrengsten». Uiteindelijk kon toch overeenstemming worden bereikt over de toevoeging van «kapitaal voor het onderhouden of vergroten van investeringen» en kapitaal om leningen af te lossen» (tweede lid), waarmee het artikel alle essentieel geachte categorieën toch dekt.

Artikel 7. Hoewel de wetgeving van Hong Kong op het punt van belastingen niet discrimineert tussen eigen bedrijven en buitenlandse investeerders, wilde men zich de vrijheid voorbehouden ooit op kleine onderdelen speciale privileges voor eigen bedrijven in de nationale wetgeving op te kunnen nemen. De delegatie van Hong Kong wilde derhalve geen volledige nationale behandeling garanderen op het punt van belastingen. Wel kon worden ingestemd met een expliciete verwijzing naar de beginselen van eerlijke en rechtvaardige behandeling en het verbod van onredelijke en discriminatoire maatregelen als «bodem» voor deze uitzondering.

Artikel 10. Dit artikel behandelt internationale arbitrage in geval van een conflict tussen een investeerder en het gastland, de zogenaamde «diagonale arbitrage». Omdat China geen partij is bij het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen (ICSID), is voorzien in een procedure bij de Commissie voor Internationaal Handelsrecht van de Verenigde Naties (UNCITRAL).

Artikel 12. Op verzoek van Hong Kong zijn de inwerkingtreding en de werkingsduur in afzonderlijke artikelen opgenomen. De Nederlandse Antillen en Aruba wensen medegelding van het verdrag (tweede lid). De regering van de Nederlandse Antillen verwacht de bestaande relaties met Hong Kong in de sfeer van goederen en dienstverlening uit te breiden met directe investeringen over en weer. De Arubaanse regering beoogt met het verdrag haar concurrentiepositie te verbeteren. Aruba ziet het aantrekken van buitenlandse investeringen als een belangrijk instrument ter diversificatie van zijn economie.

Artikel 13 regelt de werkingsduur van het verdrag. Het verdrag heeft een werkingsduur van 15 jaar, waarna zij telkens voor een periode van tien jaar stilzwijgend wordt verlengd behoudens opzegging. In het laatste geval zal een overgangsregeling van vijftien jaar gelden ten aanzien van vóór de beëindiging van het verdrag gedane investeringen (tweede lid). De opzegtermijn is op verzoek van Hong Kong gesteld op 12 maanden, in plaats van 6 maanden.

De *Slotformule* bepaalt dat de Chinese, Engelse en Nederlandse tekst, waarin het verdrag is opgemaakt, een volledig gelijke status hebben. Het toevoegen van de gebruikelijke zinsnede dat in geval van interpretatie-

problemen de Engelse tekst doorslaggevend is, leverde voor Hong Kong onoverkomelijke bezwaren op. Dit zou onacceptabel zijn voor China, aangezien daardoor één van de twee officiële talen in Hong Kong een hogere status zou krijgen dan de andere.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Y. C. M. T. van Rooy

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans

De Minister van Financiën,
W. Kok